

Andreas Koivisto (MV/RHOA 217906:3)

Rauman Anundilanvaheen arkeologinen valvonta 2009

Andreas Koivisto

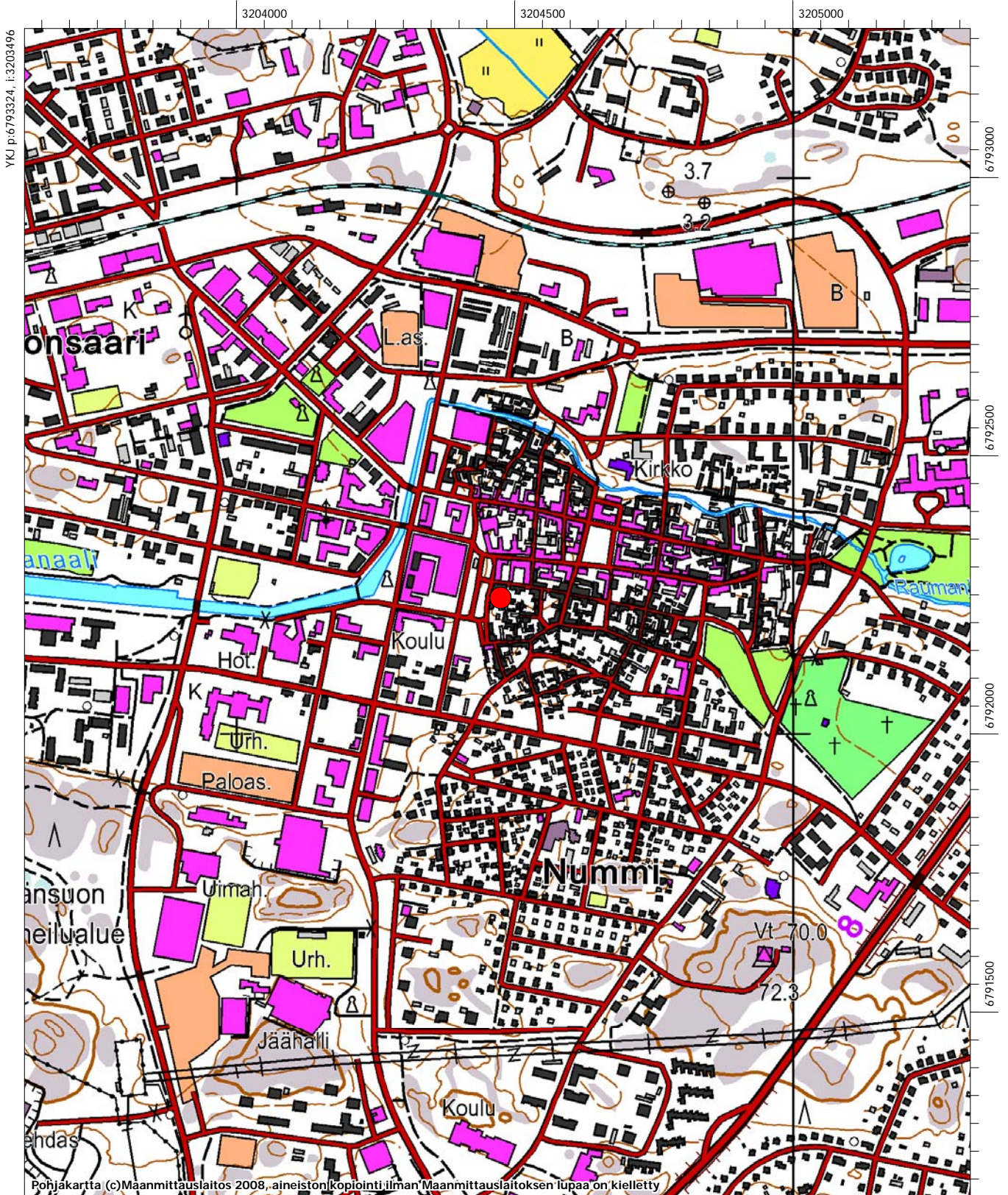
MUSEOVIRASTO

Arkisto- ja rekisteritiedot

<i>Kohteen nimi:</i>	Rauma, Anundilanvahe
<i>Kunta:</i>	Rauma
<i>Kaupunginosa:</i>	Vanha Rauma
<i>Tonttinumero:</i>	131:178 ja 131:177
<i>Mj-numero:</i>	684500001, Vanha Rauma
<i>Kohteen laji:</i>	Kaupunki
<i>Ajoitus:</i>	1600-luku → nykyaika
<i>Peruskartta:</i>	1132 07
<i>Yhtenäiskoordinaatit:</i>	Kaivausalueen keskipiste Pkoo=6789394 ja Ikoo=3204433
<i>Tutkimuksen laatu:</i>	Konekaivuvalvonta
<i>Tutkimuslaitos:</i>	Museovirasto, rakennushistorian osasto
<i>Kaivaustenjohtaja:</i>	FM Andreas Koivisto
<i>Apulaistutkija:</i>	FM Riikka Väisänen
<i>Kenttätyöaika:</i>	25.5.-2.6.2009
<i>Tutkitun alueen laajuus:</i>	n. 105 m ²
<i>Rahoittaja:</i>	Rauman kaupunki
<i>Kustannusarvio:</i>	8750 €
<i>Digitaaliset kuvatallenteet:</i>	MV/RHO 217906:1-9
<i>Löydöt:</i>	KM 2009043:1-14
<i>Tutkimushistoria:</i>	Hakanpää, Päivi, 2009: Rauma-Raumo. Kaupunkiarkeologinen inventointi. MV/RHOA. Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV/RHOA)
<i>Alkuperäinen raportti:</i>	
<i>Kopiot (3 Kpl):</i>	Rauman kaupunki; Rauman museo; Satakunnan museo

Peruskarttaote

Rauma Anundilanvahe

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Tiivistelmä

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti touko-kesäkuussa 2009 arkeologisen valvonnan Vanhan Rauman Anundilanvaheella sekä tontin 131:178 pihalla. Mainitulla alueella suoritettiin kunnallisteknisiä rakennustöitä ja koska oletettiin, että alueilla voi sijaita kaupunkiarkeologisia muinaisjäännöksiä, piti paikalla olla arkeologi valvomassa kaivutöitä. Kaivutöiden viivästymisen takia valvonnat jouduttiin suorittamaan samanaikaisesti Rauman Kalatorin arkeologisten kaivausten kanssa. Valvonnan aikana havaitut maakerrokset olivat pääosin sekoittuneita eikä vanhoja rakenteita havaittu.

Sisältö

Arkisto- ja rekisteritiedot.....	1
Peruskarttaote.....	2
Tiivistelmä	3
Sisältö	4
1. Johdanto	5
2. Ympäristö.....	6
3. Historiallinen tausta.....	7
4. Menetelmät.....	8
5. Havainnot.....	9
Tulokset	11
Lähteet ja kirjallisuus	12

Liitteet

- Liite 1:** Kuvaluettelo
- Liite 2:** Löytöluettelo
- Liite 3:** Kartat

1. Johdanto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti touko-kesäkuussa 2009 noin viikon mittaisen arkeologisen kaivinkonevalvonnan Rauman Anundilanvaheella. Valvonta tuli ajankohtaiseksi kun Rauman kaupunki suunnitteli alueelle kunnallisteknisiä rakennustöitä. Koska alue oli Museoviraston kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Hakanpää 2009) määritelty mahdolliseksi muinaisjäännösalueeksi, oli kaivutyöt suoritettava arkeologin valvonnassa. Valvonta suoritettiin 25.5.-2.6.2009 välisellä ajalla. Kustannuksista vastasi Rauman kaupunki.

Koska kaivutyöt saatiin kunnolla alkuun vasta muutama päivä aikataulusta jäljessä, suoritettiin valvonta samanaikaisesti Rauman Kalatorin kaivausten kanssa. Kaivutöiden aikana ilmeni monia töitä hidastavia tekijöitä; kaikkiin maanomistajiin ei ollut otettu yhteyttä, aitoja piti poistaa jotta kaivinkone mahtuisi kujalle, kaivutöiden aikana rikkoutui vesijohto ym. Edellä mainituista syistä johtuen työt seisoivat pitkiäkin aikoja, eikä paikalla pystytty Museoviraston puolesta olemaan jatkuvasti. Näin paikalla tyydyttiin käymään aina kun Kalatorin kaivauksien lomasta ehdittiin.

Kaivutöitä oli valvomassa neljä eri henkilöä; FM Andreas Koivisto, FM Aino Koivukari, FM Heidi Martiskainen ja FM Riikka Väisänen. Valvonnassa esiin tulleet esineet putsattiin ja luetteloiitiin Turun linnan Museoviraston toimipisteessä Aino Koivukarin ja Heidi Martiskaisen toimesta. Raportti kirjoitettiin ja kartat piirrettiin puolestaan Andreas Koiviston ja Riikka Väisänen toimesta Museoviraston Rakennushistorian osastolla Helsingissä.

Kuva 1. Kaivinkoneella oli vaikeuksia mahtua ahtaalle kujalle. Koneen tieltä piti sahata naapuritonttien puiden oksia sekä poistaa aitoja.

2. Ympäristö

Anundilanvahe ja tontti 131:178 sijaitsevat Vanhan Rauman länsilaitamilla. Anundilanvahe on kapea sorapäällysteinen kuja, joka näkyy vuoden 1756 Raumaa kuvaavassa kartassa. Nykyiset Anundilanvaheen rakennukset ovat pääosin rakennettu 1800-luvun lopussa tai 1900-luvun alussa (vrt. Kärki 1967).

Kuva 2. Ote vuoden 1756 Raumaa kuvaavasta kartasta. Anundilanvahe merkitty karttaan punaisella.

3. Historiallinen tausta

Rauma on yksi kuudesta Suomeen keskiajalla perustetusta kaupungista, silti sen varhaisesta historiasta tiedetään vain vähän. Historiallisten lähteiden perusteella Rauma sai kaupunkioikeudet ensimmäisen kerran vuonna 1442 (FMU 2457). Kaupungin alueella ei ole Markus Hiekkasen mukaan ollut kylämaista asutusta ennen 1400-lukua (Hiekkänen 2007: s. 253). Vaikka Rauma on nykyään osa Satakuntaa, on se keskiajalla kuulunut Varsinais-Suomeen eli Turun linnalääniin (Hiekkänen 1983: s. 3).

Monen muun keskiaikaisen kaupungin lailla myös Raumaa kiusasivat useat kaupunkipalot. Ensimmäiset historiallisesti dokumentoidut palot sattuiivat 1500-luvulla, jolloin kaupungin tiedetään palaneen ainakin vuosina 1522 ja 1536 (Hiekkänen 1983: s. 5; Lähteenoja 1946: s. 104). Vuonna 1640 tuhoutui kolmasosa kaupungista palossa ja myös Pyhän Kolminaisuuden kirkko paloi tässä yhteydessä. Tuhoisin palo syttyi kuitenkin vuonna 1682, jolloin miltei koko kaupunki tuhoutui. (Lähteenoja 1932: s. 44-45.) Vuoden 1682 jälkeen Rauma on välttynyt tuhoisilta suurpaloilta. Suurpalojen jälkeen kaupungin asemakaavaa on ollut helppo muuttaa. Tämän takia Rauman keskiaikaisesta asemakaavasta on karttamateriaalin ja arkeologisten tutkimusten puuttuessa vaikea sanoa mitään varmaa.

Rauman kaupungin tonttijakoa kuvaavia karttoja ei ole säilynyt ennen 1700-lukua. Tämän takia kaupungin 1700-lukua edeltävästä asemakaavasta ei voi sanoa mitään tarkempaa. Kirjallisten lähteiden puuttuessa edeltävistä asemakaavoista voi saada jonkinlaisen kuvan ainoastaan arkeologian keinoin. 1600-luvulla tapahtuneiden suurpalojen takia on kuitenkin todennäköistä, että asemakaavaa on muutettu palojen jälkeen. Muutamit arkeologiset havainnot antavat nimittäin viitteitä siitä, että asemakaava on saattanut olla hyvinkin erilainen ennen 1700-luvulla dokumentoitua tilannetta. (Hakanpää 2009: s. 11-12.)

Nykyinen katuverkosto noudattaa pitkälti vuoden 1756 Rauman karttaan merkittyjä katulinjoja. Anundilanvahe ja tontti 131:178 sijaitsevat molemmat 1700-luvun puolivälin asemakaava-alueella. Ei ole tiedossa mitä alueella on ollut ennen tätä ajankohtaa, sillä alueelta ei ole aikaisempia arkeologisia havaintoja.

4. Menetelmät

Kesän 2009 valvonnan avulla pyrittiin selvittämään oliko Rauman Anundilanvaheella säilynyt vanhoja historiallisia rakenteita tai maakerroksia. Koska kaivettava linjaus seurasi vanhaa kaivantoa, oli iso osa vanhoista maakerroksista tuhoutunut jo aiemmin. Tällä kertaa kaivettiin kuitenkin leveämmällä kauhalla, joten vanhan kaivauslinjan vierestä löytyi myös ehjiä kulttuurikerroksia.

Koska rakenteita ei esiintynyt, kirjattiin valvonta-alueella vain kerroksen paksuuksia. Kerroksia ei dokumentoitu koko kaivetun matkan osuudelta, vaan tietyiltä aluetta edustavilta osuuksilta. Näitä osuuksia ei piirretty, vaan dokumentoitiin ainoastaan digitaalisin valokuvoin. Valvonta-alueelle ei tuotu erikseen korkeuskiintopistettä, vaan maakerrosten paksuudet mitattiin paikalla olleesta nykyisestä maanpinnasta alaspäin.

Kaivausalue sijoitettiin kartalle mittaamalla ojat rakennuksien seinistä ja luonnostelemalla kaivettu alue Rauman kaupungilta saamalle kaupungin pohjakartalle. Lisäksi alue merkittiin peruskarttaotteelle.

Löytöjä otettiin talteen vain muutamia esimerkkejä. Koska maata kaivettiin kaivinkoneella, löytöjä havaittiin ainoastaan sellaisia, jotka erottuivat kaivinkoneen kauhasta. Löydöt talletettiin Kansallismuseon historiallisen ajan kokoelmiin numeroilla KM2009043:1-14.

5. Havainnot

Rauman Anundilanvaheella ja tontilla 131:178 suoritettiin Rauman kaupungin Teknisen toimen puolesta kunnallisteknisiä rakennustöitä, joiden aikana myös maahan kajottiin. Anundilanvaheella maata avattiin noin 25 metrin matkalta ja tontin 131:178 sisäpihalla noin 20 metrin matkalta. Anundilanvaheen puolella kaivannot sijaitsivat pääosin jo kertaalleen kaivetulla alueella, kun taas tontin 131:178 tontin maakerrokset olivat arkeologisesti koskemattomat. Anundilanvaheella käytettiin kuitenkin leveämpää kauhaa kuin edellisellä kajoamiskerralla, joten myös sieltä löytyi arkeologisesti koskemattomia kerroksia.

Kuva 3. Maaleikkauksesta erottui selvästi jo ennen kaivettu oja.

Anundilanvaheen puolella maakerrokset olivat koko kaivetulta alueelta hyvin samankaltaiset. Noin 50 cm maan pinnasta alaspäin maa koostui sekoittuneesta tummanharmaasta täytehiekasta. Kerroksesta löytyi esineitä, jotka näyttivät ajoittuvan 1600-luvulta aina 1900-luvulle. Tämän sekoittuneen pintahiekan alla oli noin 5 cm paksu kerros puumoskaa, jonka alta alkoi nokinen ja musta tiivis täytehiekka, jossa oli myös sekaisin aivan moderneja löytöjä ja 1600-luvun keramiikkaa. Lähellä mustan kerroksen pohjaa sijaitsi suurikokoisia kiviä. Pohjahiekka oli noin 85 cm syvyydellä pinnasta.

Tontin 131:178 sisäpihalla maakerrokset eivät suuresti poikenneet Anundilanvaheella havaituista kerroksista. Pinnassa oli jälleen noin 50 cm paksu kerros tiilen ja kivensekaista hiekkaa, joka oli luultavasti jonkinlainen purkukerros. Purkukerroksen alla

oli noin 40 cm paksuudelta mustaa humuspitoista orgaanista maata. Kerroksesta löytyi punasavikeramiikan pala, joka voisi olla peräisin 1600-luvulta. Musta orgaaninen kerros saattaisi olla jonkinlainen kulttuurikerros. Rakenteita ei sisäpihalta havaittu.

6. Tulokset

Anundilanvaheen ja tontin 131:178 alueelta ei havaittu vanhoja säilyneitä rakenteita. Alueen maakerrokset olivat hyvin sekoittuneita. Anundilanvaheen puolella nykyisestä tienpinnasta n. 50 cm alaspäin oli sekoittunut täyttömaakerros. Tämän alla oli puolestaan n. 35 cm paksu hiilensekainen täyttömaakerros. Kerrosten välissä oli n. 5 cm paksu puumoskakerros. Molemmista kerroksista löytyi esineitä 1600-luvulta 1900-luvulle.

Kuva 4. Valvonnan yhteydessä löydettyjä punasaviastioiden palasia.

Tontin 131:178 maakerrokset olivat samantapaiset kun Anundilanvaheella. Pinnan alla oli n. 50 cm paksu täyttömaakerros. Sen alla oli n. 40 cm paksu kerros sekoittunutta mustaa humuspitoista orgaanista maata. Anundilanvaheesta poiketen kerrosten välissä ei ollut puumoskakerrosta. Esinelöydöt ajoittuivat 1600-luvulta 1900-luvulle.

Helsingissä, keskiviikkona 10. maaliskuuta 2010

Andreas Koivisto

Lähteet ja kirjallisuus

Kartat:

Gadolin, Daniel, 1756: Charta öfwer Sjö Staden Raumo uti Björneborgs Län. Författad år 1756 af då varande Extra ordinarie Landtmätare Daniel Gadolins. Kopio J. Stålström. KA Rauma 1 2d 19/06.

Lähteet:

FMU = Finlands medeltidsurkunder. <http://193.184.161.234/DF/index.htm>

Arkistoraportit:

Hakanpää, Päivi, 2009: Rauma-Raumo. Kaupunkiarkeologinen inventointi. MV/RHOA. http://www.rauma.fi/ymparisto/html/Rauma_Raumo%202009_p.pdf

Kirjallisuus:

Hiekkanen, Markus, 1983: Rauma. *Keskiajan kaupungit 2*. Museovirasto, Helsinki.

Hiekkanen, Markus, 2007: Suomen keskiajan kivikirkot. *Suomen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1117*. Helsinki.

Kärki, Pekka, 1967: *Rauma. Vanhankaupungin inventointi sekä taiteellinen ja historiallinen arviointi*. Muinaistieteellinen toimikunta, rakennushistoriallinen toimisto.

Lähteenoja, Aina, 1932: *Rauman kaupungin historia II. 1600-1721*. Rauma.

Lähteenoja, Aina, 1939: *Rauman kaupungin historia IV. 1809-1917*. Rauma.

Käytetyt lyhenteet:

KA – Kansallisarkisto

MV/RHOA – Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.

Rauma Anundilanvahe kuvaluettelo

Liite 1

A. Koivisto 2009

217906:1-9

Päänumero	Alanumero	Aihe	Suunta	Tyyppi	Kuvaaja	Pvm	Vuosi
217906	1	Yleiskuva valvonta-alueesta.	E-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	26.5.200	2009
217906	2	Työkuva.	E-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	26.5.200	2009
217906	3	Työkuva. Kuvassa vasemmalta oikealle: Aino Koivukari, Heidi Martiskainen ja Riikka Väisänen.	W-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	26.5.200	2009
217906	4	Anundilanvahe, itäpääty, N-profiili.	S-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	26.5.200	2009
217906	5	Anundilanvahe, itäpääty, N-profiili.	S-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	27.5.200	2009
217906	6	Anundilanvahe, itäpääty, N-profiili.	S-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	27.5.200	2009
217906	7	Anundilanvahe, itäpääty, E-profiili.	W-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	1.6.2009	2009
217906	8	Tontti 131:178 sisäpiha, S-profiili.	N-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	1.6.2009	2009
217906	9	Tontti 131:178 sisäpiha, E-profiili.	W-sta	Digikuva	Andreas Koivisto	2.6.2009	2009

Rauma, Anundilanvahe 2009 Löytöluettelo

Liite 2

Andreas Koivisto

KM 2009043:1-14

KM	Alanro	Yhteys	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g
2009043	1	Sekoittunut kerros	Kivitavara	Astia	Kylkipalan ulkopinnassa on rihlausta. Massa on harmaa, pinnat ruskeat.	1		4,19
2009043	2	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Boluskoristeisen vadin reunapalan reunassa on paksunnos. Sisäpinta on osittain lohkeillut pois. Sisäpinnalla reunan alapuolella on valkoisella savilietteellä tehty raita ja sen alapuolella aaltoviiva. Päällä on ruskea lyijylasite.	1	Halk. 310	89,71
2009043	3	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Suuren boluskoristeisen vadin reunapalan reunassa on voimakas paksunnos. Sisäpinta on osittain lohkeillut pois. Sisäpinnalla reunan alapuolella on valkoisella savilietteellä tehty aaltoviiva. Päällä on väritön lyijylasite.	1	Halk. 380	86,52
2009043	4	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Suuren boluskoristeisen vadin reunapala ja kylkipala. Reunassa on paksunnos. Sisäpinnalla on sgraffito- ja boluskoristelua, sekä valkoinen saviliete. Reunan lähellä on sen päälle tehty aaltoviiva paksummalla ja mahdollisesti värjättyllä savilietteellä. Alempana savilietteeseen on uurrettu kaksi raitaa 2 cm päähän toisistaan ja niiden väliin pisteitä. Päällä on ollut väritön lyijylasite, jota paikoin hieman jäljellä.	2	Halk. 370	83,48
2009043	5	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Reunapala ja kylkipala. Reuna on ulospäin taitettu ja siinä on ulkopinnalla pieni paksunnos. Paksunnoksen alapuolelta on lohjennut irti aaltomainen kohovyö. Sisäpinnalla on ruskea lyijylasite.	2	Halk. 160	28,32
2009043	6	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Reunapalan reuna on ulospäin taitettu ja siinä on ulkopinnalla pieni paksunnos. Sisäpinnalla on ruskea lyijylasite.	1	Halk. 150	9,92

KM	Alanro	Yhteys	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g
2009043	7	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Boluskoristeisen vadin reunapalan reunassa on paksunnos. Sisäpinnalla reunan alapuolella on valkoisella savilietteellä tehty aaltoviiva. Päällä ollut väritön lyijylasite, jota on paikoin hieman jäljellä.	1		14,14
2009043	8	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Reunapalassa on suora reuna, ja ulkopinnalla on erisyyyisiä uria. Sisäpinnalla on väritön lyijylasite, ulkopinnalla valkoinen saviliete mutta ei lasitetta.	1		15,54
2009043	9	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Pala vadin reunan ulkopinnasta. Reunassa on paksunnos, jonka päällä on raitana valkoista savilietettä.	1		23,23
2009043	10	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Pohjapalan sisäpinnalla on väritön lyijylasite.	1	Pohjan halk. 150	72,34
2009043	11	Sekoittunut kerros	Punasavi	Astia	Kylkipalan sisäpinnalla on sgraffito-koristelua. Pinnassa on valkoinen saviliete, johon on uurrettu pistekoristelua. Päällä on väritön lyijylasite.	1		5,02
2009043	12	Sekoittunut kerros	Lasi	Astia	Reunapalan reuna on taivutettu ulospäin kaksinkerroin putkimaiseksi. Vihreää lasia.	1	Halk. 240	8,36
2009043	13	Sisäpiha	Punasavi	Astia	Boluskoristeisen vadin kylkipalan sisäpinnalla on vyöhykkeenä valkoisella savella tehtyjä raitoja ja alempana pyöreitä täpliä. Päällä on kirkas lyijylasite.	1		82,52
2009043	14	Sisäpiha	Pii		Väritään harmaa.	1		11,66

RAUMA ANUNDILANVAHE, ARKEOLOGINEN VALVONTA 2009
KARTTALUETTELO

Karttanro		MK	Piirtäjä
1	Yleiskartta, konekaivussa valvottu alue	1:300	A.K., puht.piirt. R.V.
2	Yleiskartta, valvottu alue ja profiileista dokumentoidut maakerrokset	1:200	A.K., puht.piirt. R.V.

R.V. = Riikka Väisänen A.K. = Andreas Koivisto

Vanhankirkonkatu

Anundiljanvahe

Anundiljankatu

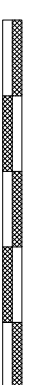
131

Kallivahe

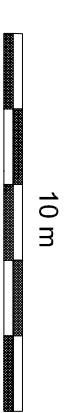
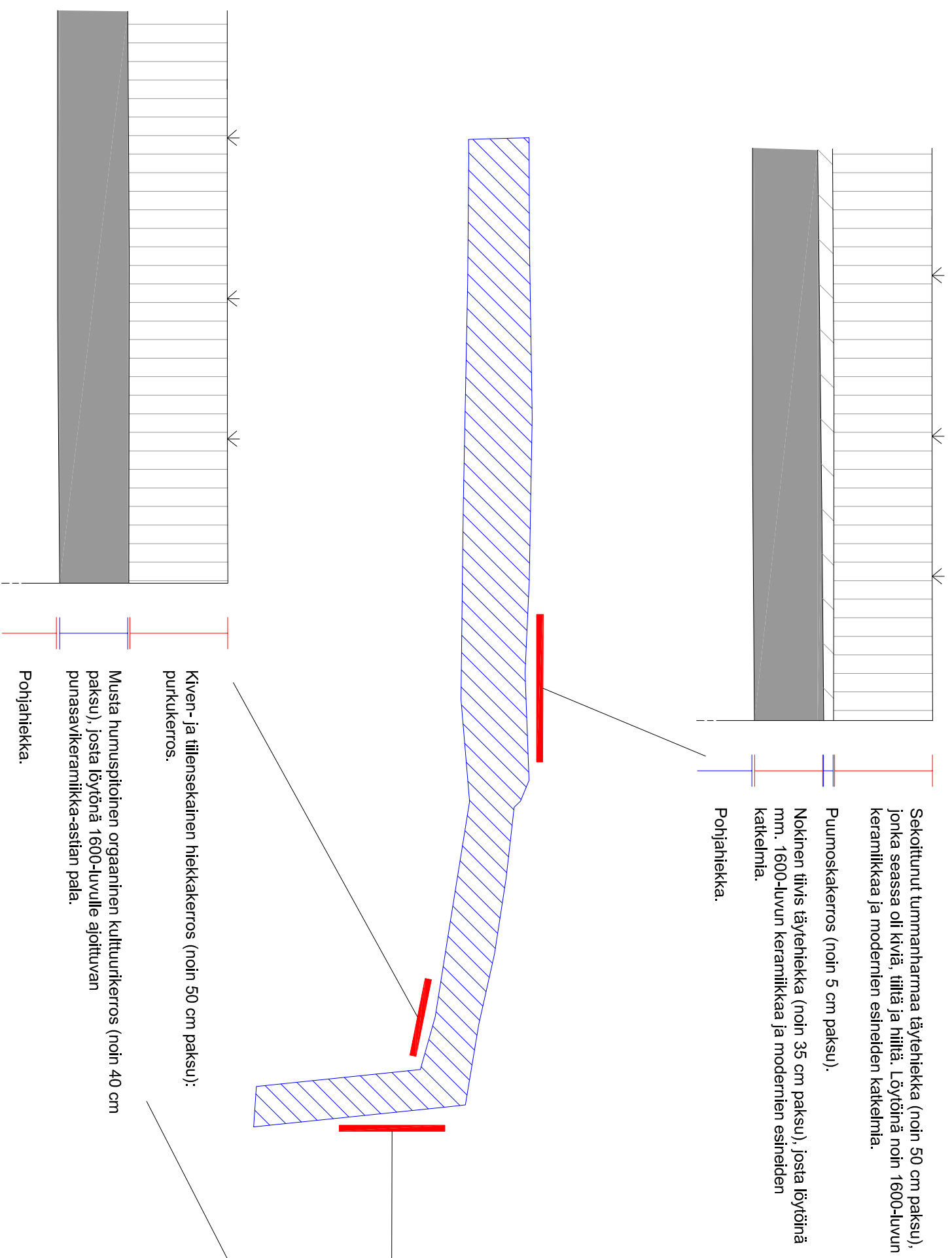
Neulapohjainen

 Valvottu alue

15 m

RAUMA Anundiljanvahe Andreas Koivisto 2009	Yleiskartta Konekaivussa valvottu alue MK 1:300
MITTAUSDOKUMENTTI A. Koivisto 2009 Puh.t.pii.t. Riikka Väisänen 2010 Karttopohja Rauman kaupunki	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI Kartta 1

Valvottu alue

RAUMA		Yleiskartta
Anundlianvahe		Valvottu alue ja profiileista dokumentoidut maakerrokset
Andreas Koivisto 2009		Mk 1:200
MITTAUSDOKUMENTOINTI	A. Koivisto 2009	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Puht. piirt. Riikka Väisänen 2010		Kartta 2